

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H

J J u b i l l æ u m å r

1921 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 1996

E G Å B O G E N 96

egåbøgen 96 *forord*

*Ja, kæden af kærminde
man sagtens prise tør
jo stærkere den binder
des friere den gør.*

Grundtvig

Så er Egåbøgen her igen, og det er næsten et tema-nummer.

Anledningen er skolens 75 års jubilæum, og vi har fundet det rigtigt at benytte lejligheden til at skue både frem og tilbage.

Tilbageblikket er blandt andet ved klip fra tidligere Egåbøger med billeder og tekstuddrag der forhåbentlig giver et indtryk af en skole i stadig bevægelse og i stadig diskussion med sig selv og andre om det vigtigste i skolen og i samfundet.

Skolen har naturligvis samtlige Egåbøger fra 1921 til i dag foruden en del andet historisk materiale. Desværre tillader tiden kun sporadisk læsning i det væld af skoletanker; men man skuffes aldrig. Det er vedkommende og til tider morsomt at tage en halv time i arkivet. Det ville være fantastisk hvis nogen engang ville skabe sig et overblik og videregive skolens store pædagogiske erfaring.

Det fremadrettede er et forsøg på at trække et par linjer fra forskningen og vores egen historie og vove det ene øje på fremtidens ungdoms-bøjskole.

75-året går ikke sporløst hen over skolen. Mange lærere har været eller er på orlov. De fleste vender tilbage med ny inspiration. Andre sadler om og nye kolleger kommer til så vi hermed også får en god blanding af tradition og fornyelse.

På bestyrelsessiden har skolens mangeårige formand Gunhild Skovmand-Jensen valgt at sige stop. Hun erstattes i bestyrelsen af Marie Moesgård der var elev på skolen for få år siden, – hermed fornyelsen; og som formand er valgt Bjørn Dybkjær, der nok er den person der har længst tilknytning til Egå. Det er nemlig 58 år siden han flyttede til Egå med sine forældre, Karin og Tage Dybkjær. Det er vel den ultimative måde at sikre at rødderne holdes intakte og vi glæder os til det fortsatte samarbejde med bestyrelsen med Bjørn i spidsen.

Louis Mogensen

Egåbogen 1996

Egå Ungdoms-Højskole
Eghøjvej 31
8250 Egå
Tlf. 86 22 01 26

Louis Mogensen (ansv.)

Fotografier:
Fra skolens historiske samling
&
Erik Pihl Christensen

Grafisk tilrettelæggelse:
Birgit Stenou
Hanne Olesen

Tryk:
Phønix-Trykkeriet as, Århus
Miljøcertificeret i henhold til BS 7750

Oplag: 1000
December 1996

ind hold

Når papirdugen knitrer *af* Øivind Kyrø

7

Klister *af* Louis Mogensen

13

Fremtidsbetragtninger *collage af* Bjørn Dybkjær

18

Skolens bygninger *af* Else Jensen

22

Om ungdom & modernitet *af* Bent Nabe-Nielsen

25

Regnbuen ender *af* Jacob Wested

28

Jubilæumsbilleder

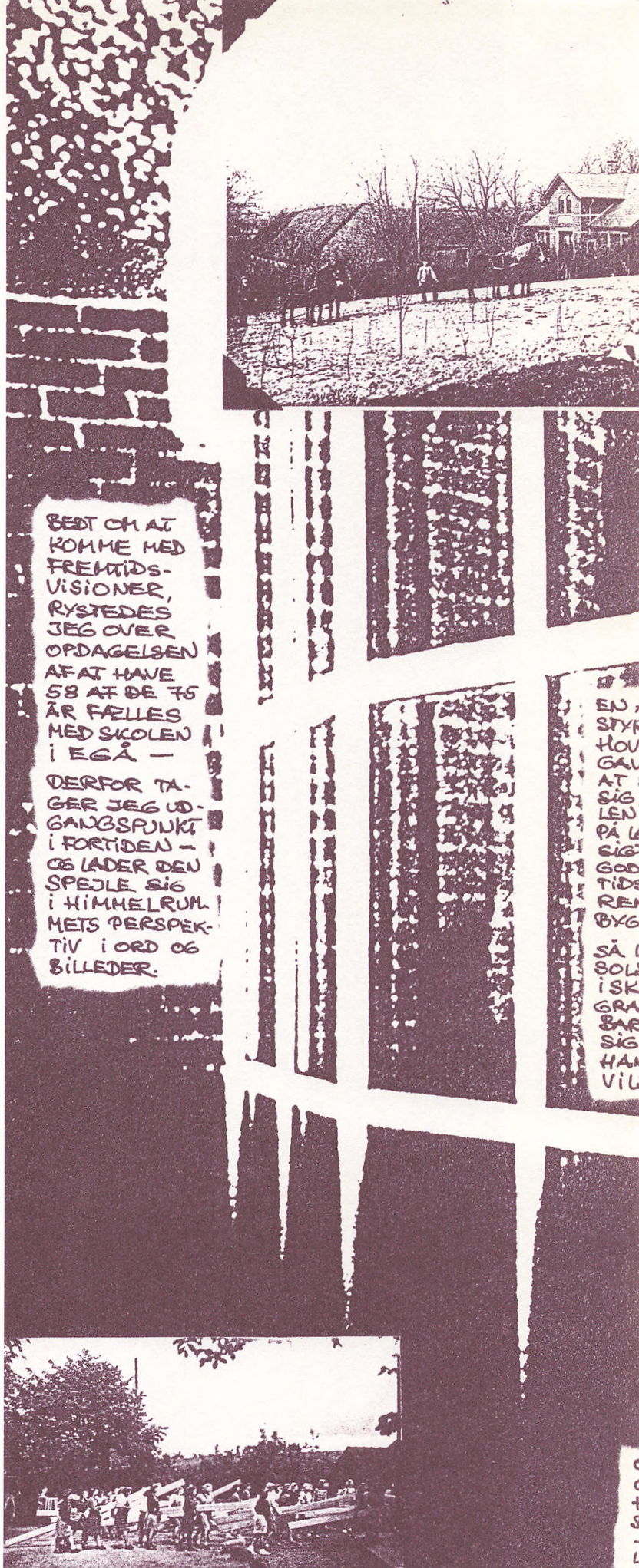
30

Gunhild *af* Louis Mogensen

33

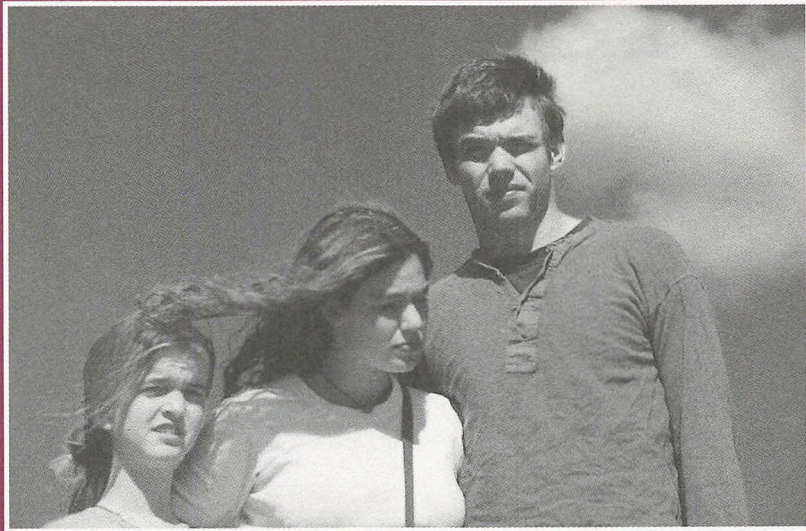
Egåhistorier

34

75

1921 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 1996

af Øivind Kyrø

Journalist

Kilde: Kristeligt Dagblad, Fredag 23. august 1996

EN BERETNING FRA DET FØRSTE DØGN PÅ EN HØJSKOLE, HVOR DE UNGE ER TAVSE AF NERVØSITET. DE LYTTER TIL, HVAD DER SIGES OM KÆRLIGHED OG GRUNDTVIG, MEN TÆNKER MEST PÅ HINANDEN.

Når papirdugen *knitrer*

Stemningen er så knuget og spændt, at man kan høre papirdugen knitre, hver gang en rejser sig op for at gå hen til bordet med hamburgerryg og salat. Der tales sagte ved spisebordene.

Om to timer skal forældre og søskende være væk, og de fleste af de 76 elever er så for første gang flyttet hjemmefra. Ingen af dem kender hinanden, og de skal bo sammen det næste halve år.

Vandglassene drikkes ud, servicet sættes på plads, og de sidste lystestager, dukker, cykler og stereoanlæg bæres ud af bilerne og ind på værelserne. Der kyskes og krammes og vinkes, og familien kører bort.

Så er det stille igen.

Denne søndag i august er de kommet alle vegne fra for at flytte ind på Egå Ungdomshøjskole.

– Jeg vil gerne skubbe til nervøsiteten. Selv om vi lærere ser rolige ud, er vi lige så smaddernevøse, som I er. Og det er et godt udgangspunkt – det kan

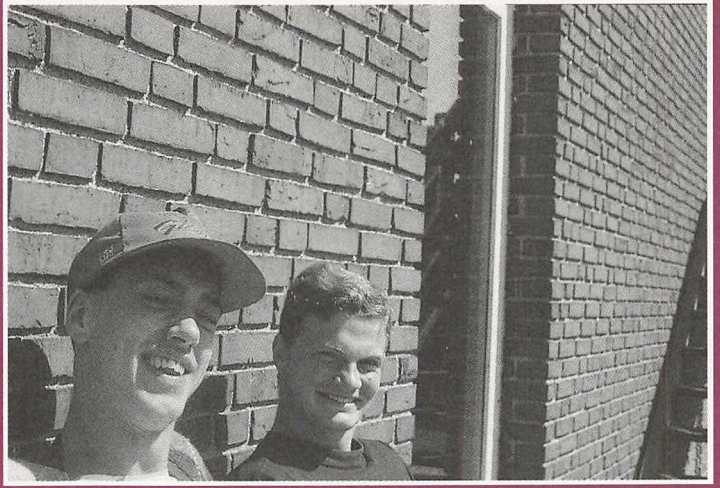
simpelt hen kun gå godt. Velkommen, havde forstanderen sagt i sin tale om eftermiddagen, og så sang de „Er lyset for de lærde blot“ af en mand, hvis billede de fik udpeget under rundvisningen på skolen.

Familien er borte, og eleverne går og skotter til hinanden, mens de venter på, at „tovlig time“ skal begynde.

Nogle er velfriserede, og tøjet er strøget. Andre går iklædt uformeligt tøj, har sat deres kolorerede hår op til narrestreger og bærer ringe i næse, ■

75

1921 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 **1996**

tunge, læber, ører; en fyr går med kilt, en anden i joggingdragt.

Der er 28 drenge og 48 piger på holdet. Det er normalt fordi drengene er mere ivrige efter at komme i gang med en uddannelse. Men til gengæld bemærker lærerne, kan de mandlige højskoleelever nyde, at de ikke behøver at være overdådigt smukke for at få sig en kæreste her.

Oppe i flagstangen trævler en strid Østenvind Dannebrog op, solen er ved at miste sin magt, og omsider bliver klokken otte, og dørene til teatersalen slås op.

Søren, en tamp af en lærer, går i gang med sit opvarmingsshow, kommanderer forsamlingen op på en lang række og beordrer alle til at holde fast i kammeraten foran og under taktfast tramp i bræddegulvet brøle „Jeg elsker Ernas havregød“. Alle parerer ordre uden tøven. Lærer Søren herser muntert og får dem i løbet af timen til at danse polka, lege kluddermutter, mime, og rulle sig rundt oven på hinanden. De får skreget og råbt, rørt ved hinanden og råber tilmed „juubiii“, når han befaler det.

Bagefter er der the, kaffe og lunt, friskbagt wienerbrød under hanebjælkerne i spisesalen. Den nytrykte sangbog med rødt bind betitlet „For fulde gardiner“ bliver uddelt, og hvert bord kan vælge en af sangene på de 140 sider – repertoire strækker sig fra „Smilende Sussie“ over „Amazing Grace“ og „Jeg er så glad for min cykel“ til „Bad Moon Rising“ – mens en trio bestående af forstanderen og en lærer på el-guitarer sammen med musiklærerinden på klaver leverer akkompagnementet.

I pauserne mellem sangene præsenterer de 22 ansatte sig – lærerne, pedellerne, køkkenpersonalet, kontorfolket – og fortæller hver især om deres arbejde, hvor de bor i området, og hvad de har af husdyr, ægtefæller og børn. Eleverne kvitterer belevent med klapsalver.

Sangene, de vælger, er fra den tid, deres forældre var unge; Kim Larsen, Beatles, Shubidua, og stem-

merne bliver mattere og mattere i den lummerhede sommeraften.

Om baderegler og karate

Klokken er over ti, og eleverne går i skumringen over til deres nye hjem. I seks nærliggende huse er de fordelt, og til hvert hører en fast „huslærer“, som denne aften følger med for at sikre, at de ikke savner svar på deres spørgsmål.

Resten af personalet samles om sofabordet i forstanderens hjem, som er dækket med chokolade, nødder og lakrids. Hertil serveres sodavand.

– Hele skolen er tørlagt for alkohol den første uge, og vi er også solidariske, forklarer forstander Louis Mogensen, mens huslærerne en efter en dumper ind og fortæller om stemningen i deres hus.

– I mit er der mange, der har guitar med, og de er ivrige efter at komme i gang med musiktimerne, melder en.

– Mine er i gang med at tømme køleskabet, fordi de var så sultne, beretter en anden.

– Åh, de ni ud af de tolv i mit hus ryger, det bliver hårdt, siger den nyansatte musiklærerinde Line, som selv var elev her for 14 år siden. – I øjeblikket diskuterer de baderegler. Der var nogle, der syntes, at der skulle være faste tider for piger og drenge, mens andre mente, at det skulle være frit, og det var der bestemt ikke stemning for hos nogle af pigerne.

Inge, en af de ældre lærerinder på skolen, kommer som den sidste.

– Nå, har du fået dem pudret og lagt i seng, lyder det fomøjet fra kollegerne.

Inge fortæller, at en af pigerne i hendes hus insisterer på at gå til karate tre gange om ugen inde i Aarhus.

Under PH-lampen går snakken mellem lærerne om det nye hold elever, som stadig er spændte

og nervøse, indtil skålene med slik er tømt og trætheden også melder sig her.

Om kærligheden

Morgensolen skinner ind ad glasvæggen i „himmelrummet“, hvor der er morgensamling kl. 8.45.

Louis Mogensen foreslår et nummer i den blå højskolesangbog og stemmer i. Men kun få elever kender „Roselil og hendes moder“, så sangen klinger spagt i den nybyggede udestue.

Forstanderen begynder sin tale, mens han tænker, at de fleste ikke hører efter, fordi de er mere optaget af at kikke på hinanden og forestille sig festen på fredag, hvor de skal danse og må drikke øl, og hvor de første pardannelser kommer til syne, end at høre om N.F.S. Grundtvig.

Men Louis Mogensen klemmer alligevel på og taler frit fra leveren:

– Man skulle tro af mange af de sange, vi synger, at kærlighed, og hvad deraf følger, er noget, der er opfundet i 1960'erne. Men også af en mand som Grundtvig, der levede for over 100 år siden, kan man lære meget. Jeg kender ingen dansker, der har været mere aktiv, mere vild end han. Han skrev så meget, at det ville tage 50 år at komme igennem alt det, han skrev, hvis man læste otte timer om dagen.

Grundtvig var glad for kvinder. Først var det moderen, naturligvis, men som niårig måtte han vinke farvel til hende, fordi han skulle til „the middle of nowhere“, til Thyregod, en flække i Jylland og gå i skole. Senere kom han på katedralskolen i Århus, som han hadede og sidenhen kaldte „den sorte skole“ på grund af terperiet, selv om han var hammerdygtig og fik topkarakterer. Derfra kom han til Københavns Universitet, og han var bare 22 år gammel, da han blev færdig med sin teologiske embedseksamen – så I skal stå tidligt op for at hamle op med ham. Derefter fik han job som huslærer for en dreng på gården Egeløkke på Langeland hos en rig familie. Men på vejen dertil mødte han

tre piger i en præstegård på Lolland, og her fandt han ud af, at der er vigtigere ting i livet end at studere.

Så kom han til Egeløkke – hvor jeg listede mig ind en dag, selv om der kun er offentlig adgang en gang om ugen – og her forelskede han sig, og det er nemt i de fortryllende smukke omgivelser. Han havde kun et problem, og det var, at det var drengens mor, han forelskede sig i. Han blev fuldstændig fortabt i hende, og hans liv ændrede sig totalt. Men nu har jeg ikke mere tid, så I må vente til i morgen med at høre fortsættelsen.

Forstanderen beder eleverne, der har siddet bomstille under talen, slå op på sangen, de begyndte med.

– Prøv at sætte kryds og bolle på første linie i sidste vers; hvad er udsagnsled og hvad er grundled i „da kysset hendes læber hr. Peder med list“, hvad siger I?

En håndfuld elever siger „hr. Peder“, en „læberne“.

– Ja, man skulle tro, at det var ham, der kysset hende. Men det kan lige så godt være, at det er hende, der har arrangeret det hele og kysser ham, kan I se det? Jo, det med kærligheden huserede også kraftigt dengang, og det er kommet for at blive.

Så er det tid til praktiske meddelelser. En af de mandlige elever rejser sig. Han siger:

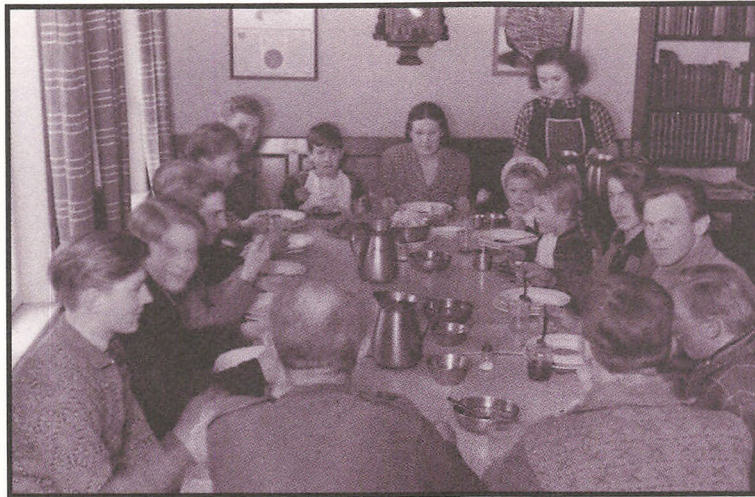
– Jeg vil godt lige fortælle jer, at jeg har en genetisk fejl, så mit blod størkner ikke. Jeg er bløder, så I må tage lidt hensyn til mig, og alligevel ikke for meget, for jeg bliver gal, hvis man pakker mig ind i vat.

Forstanderen takker for hans meddelelse og tilføjer, at det nu ikke nødvendigvis skulle have været i dag, at han kom frem med det, men at det sikkert er meget godt, at det nu er overstået, og at alle er klar over det.

En halv time er gået. Eleverne skal have møde i deres nye hjem med huslæreren.

Om det basale

Imens kan Louis Mogensen fundere over de 26 hold, han i sine 13 år som ansat har oplevet.

– Da jeg begyndte her, fyldte utilfredsheden mere, vi analyserede verden og var meget vrede på alt og alle. I dag er de unge mere åbne, mere forskellige, mere positive og optimistiske. Men til gengæld mangler de det hjemlige. Familien mødes kun til spisning om aften, fordi forældrene i almindelighed har for travlt. Og halvdelen er skilsmissebørn. Når de kommer her, nyder de, at der er aftenhe, for det virker samlende, siger han.

Geografisk set er eleverne repræsentative for landet, men socialt er det den lidt højere middelklasse, som de fleste rekrutteres fra, blandt andet fordi der skal præsteres en investering på over 15.000 kr for at komme på højskole i 24 uger. – Vi mærker også, at de lider af basale mangler fra folkeskolen. Det er en skam, at de synger så lidt dér. De kender ikke vor sangskat, og historien ved de heller ikke meget om – hvis jeg til morgen havde sagt, at Grundtvig levede i 1200-tallet, ville de ikke have studset. De kan heller ikke megen idræt, mange har for eksempel aldrig spillet volleyball før, fortæller Louis Mogensen.

De mest populære fag på højskolen er psykologi, filosofi, politik og de kreative som idræt, drama, musik og formning.

– Når de om et halvt år tager herfra, har de prøvet sig selv af. De har lært at spille i et band, de har spillet teater – sidste år satte vi Shakespeares „En skær-

sommernatsdrøm“ op og spillede for alle 10.klasserne i Århus – og de har måske fundet ud af, de ikke skal være skuespillere eller fotografer. De også hørt foredrag, som sætter sig spor for resten livet, fordi de er så medietrætte, at de lytter til os voksne, når vi fortæller om noget. Og vigtigst af alt har de at være sammen med mange andre, som de ellers aldrig havde mødt, siger forstanderen.

Om mad og sang

Ann står i køkkenet. Her har hun arbejdet i otte år.

– Eleverne skiftes til at lave mad i hold på fire, og det er de glade for, fordi derhjemme har forældrene ikke tid til dem. De er også overrasket over, at her er så rigeligt med mad, og at alt – så vidt muligt – er økologisk.

Det er spisetid, og eleverne sværmer om anretterbordet der bugner. Rugbrød og franskbrød er hver dag nybagt.

Nu snakker de med hinanden, mens de spiser. Stilheden er brudt, og to timer senere gjaldes deres stemmer ud gennem de åbne vinduer da de har lært at synge i og indøvet gospelsange „You Can Depend on Me Jesus“.

For 75. år i træk er de nye elever på skolen.

Det høres. ■

25

1921 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 **1996**

af *Louis Mogensen*
Forstander ved Egå Ungdoms-Højskole

Klister

en bunden opgave i et jubilæumsår

Det er interessant at kigge i de gamle Egåbøger. Indtrykkene er mange. Der er store forskelle at bemærke; men så sandelig også mange ligheder. Der er naturligvis forskel på de artikler der er skrevet af eleverne tidligere og nu; men når man skræller de mere tidsbestemte lag af artikler og digte, er det kendetegnende at de unge i reglen når til det samme: glæden ved at leve livet og opmærksomheden på det, livet på skolen har betydet for dem.

DER ER NOGLE PERIODER i skolens historie der er oplagte mål for undersøgelser, når man i bedste traditionelle stil gerne vil gøre fremadrettede overvejelser ved at kigge tilbage, nemlig starten i 1921 og perioden efter omdannelsen til ungdomshøjskole i 1970. Starten er interessant fordi den rummer pionerernes overvejelser fra ide til virkeliggørelse af en pædagogisk ide samt historien om en skole der etablerede sig godt i lokalsamfundet.

DER ER FLERE GRUNDE til at kigge lidt nærmere på årene efter højskolestarten. Først og fremmest var omdannelsen til ungdomshøjskole betinget af ønsket om at fastholde det bedste fra efterskolen, nemlig skolen uden eksamen. Efterskolerne var efterhånden nødt til at indføre prøverne for at fastholde elevtilslutning; men på Egå ønskede man at drive skole for ungdommen uden denne begrænsning. Ungdomshøjskoleforsøget der var startet i Vester Vedsted var den mulighed der bedst kunne fastholde det.

Hermed forsvandt to ting. For det første blev skolen et tilbud der ikke først og fremmest fandt tilslutning blandt lokale unge, – en tendens der allerede var begyndt i efterskoletiden. Den anden og måske vigtigste ændring knytter sig til skolens selvopfattelse. Helt frem til 1970 bar skolens liv og undervisning stærkt præg af landbosamfundet, i hvert fald den del der fandt vej til Egåbøgerne.

Om skiftet var dramatisk, ved jeg ikke. Egåbøgerne tyder på en nænsom overgang fra den meget landbrugs- og familieorienterede skole til en skole der først og fremmest hentede sin inspiration i ungdomsoprøret. Set i bakspejlet er det nærmest et kvantespring, og det er spændende at fundere over, hvad der gjorde, at skolen kunne ændre sig så meget uden at miste fodfæstet.

Svaret ligger måske i det forhold at skolen trods samfundsændringer og pædagogiske ideer altid har haft en underliggende ambition at forholde sig til. Jeg kalder den underliggende fordi den ikke er formuleret som et decideret formål eller som et pædagogisk princip. Det er ambitionen om at leve livet imellem frihed og fællesskab.

OVERFLADISK BETRAGTET er det begreber der er modsætninger, hvilket højskoleeleverne da også ofte gør opmærksom på. I vore dage er frihed et absolut positivt ord, nogle gange forkromet og lige så urørligt som kongehus og juleaften. Anderledes er det med fællesskabet. For mange er det et lidt suspækt begreb, måske fordi mange unge har været forpligtet på det i diverse sammenhænge uden helt at fornemme et reelt indhold. Når jeg læser Egåbøgerne fra 20'erne med henblik på at finde ud af hvordan vægtningen mellem frihed

I vore dage er frihed et absolut positivt ord, nogle gange forkromet og lige så urørligt som kongehus og juleaften. Anderledes er det med fællesskabet.

og fællesskab har været, springer det i øjnene at det næppe har været en modsætning. Frihed og fællesskab ser ud til at have været størrelser der har suppleret hinanden i både elevens og skolens opfattelse. Det hænger sikkert sammen med at skolen vel så som sin opgave at bekræfte det liv eleverne kom fra og også i reglen vendte tilbage til. Det ved vi at de gjorde fordi det i mange år var skik at eleverne sendte nogle linjer til skolen om sig selv. Heraf fremgår det at de fleste vendte tilbage til landbruget eller beslægtede erhverv, – først senere måtte de omstille sig.

Det ser ud til at skolens pædagogik tog sit udgangspunkt i den grundtvig-koldske tanke om at opleve men også en grundfæstet ide om at oplære i de områder der var brug for. Eleverne har givetvis nydt det. Relevansen af stoffet var nem at få øje på, og selve oplevelsesaspektet har sikkert virket overvældende for de unge der med kort skolebaggrund oplevede efterskolen med dens fortællinger og ritualer. Jeg forestiller mig at det for de unge dengang var en fantastisk blanding af frihed og fællesskab der stod tilbage efter et ophold. Mange elevartikler fra dengang tyder på det. Livet for den unge på landet var ofte karakteriseret ved modsætningerne: bundetheden til det nødvendige arbejde og ensomhed, i hvert fald i den forstand at der ikke var mulighed for jævnligt samvær med andre unge. Efterskolen var uden tvivl en stor oplevelse, også set i det lys.

SELVOM DET VILLE VÆRE historieforfalskning at påstå at alt ændredes på en gang, vover jeg at kaste blikket på de årtier der fulgte efter ændringen fra efterskole til ungdomshøjskole. Blikket skal ikke rettes mod det, der sikkert altid har spillet førsteviolin i de frie skoler, nemlig oplysningen om livsvilkårene. Derimod er det de aspekter af skolelivet der omfatter de gældende livsomstændig-

heder der skal være i fokus.

De nuværende højskoleelever opfatter først og fremmest 70'erne som frihedens årti. Dønnin-

gerne efter hippiebevægelsen er da også mange, og de er idag tilgængelige som historisk materiale i form af mode og ikke mindst i form af kunst og musik. Egåbogens billedsider vidner også om det aspekt af tiden, det lange hår, de mange guitarer, digtene og malerierne. Imidlertid tror jeg at halvfjerdsernes anden meget væsentlige strømning i virkeligheden betød meget mere, nemlig den politiske tilgang til forståelse af verden. I den politiske økonomi var fællesskabet et uomgængeligt videnskabeligt postulat, og mange af skolens fag havde analysen af dette fællesskab, og ikke mindst begrænsninger af det som sit hovedsigte. F.eks. var der i det mest omfattende fag i 1976 følgende valgmuligheder: Arbejdsgiver og arbejdstager – Arbejds miljø – augustforliget – Kvinder i arbejde og Unges arbejdsmuligheder. I en anden blok er der kun to muligheder: Overlever Danmark? – Nyhedsformidling. I en tredje blok er der fag der godt kan indeholde andre synsvinkler, nemlig Filosofi og Psykologi; men de tre sidste fag i blokken markerer tydeligt den generelle holdning: Formålet med børn – Kunst som kampmiddel og Ung i samfundet.

Det ville være let at ironisere over halvfjerdsernes synsvinkler, – ikke mindst fordi stort set alle idag fornægter tidens synsvinkler som døgnfluer og blændværk. Sådan snakker vi da også i nogen grad om det i lærerkredse; men halvfjerdsernes samfundssyn er i dag for mange unge næsten udskiftet med et manglende syn på samfundet og især et meget postmoderne syn på historien.

Måske står det ligefrem i unges stillingsbeskrivelser at de skal have direkte modsatte synsvinkler af deres forældre.

Halvfjerdsernes samfundssyn er idag for mange unge næsten udskiftet med et manglende syn på samfundet og især et meget postmoderne syn på historien.

Kendetegnende for de fleste unge i firserne var at de vægtede friheden langt højere end fællesskabet.

IND IMELLEM HAVDE vi firsernes unge. Firserne var blandt andet kendetegnet ved at de unge blev delt i stræbere og det modsatte. På den ene side yuppierne og på den anden side dem, der af både nød og andre grunde blev sorteret fra. Midt imellem var der en stor gruppe som var så almindelige at det næsten var et problem. Nå-generationen blev de af og til kaldt. Kendetegnende for de fleste unge i firserne var dog at de vægtede friheden langt højere end fællesskabet. Det var ikke kun yuppierne der havde nok i sig selv. Tendensen var overalt. Havde man lidt et nederlag bebrejdede man sig selv, og man var opmærksom på at kimen til sejre også lå hos den enkelte. På højskolen blev fag med indblik i det personlige store fag, og risikoen for at det personlige blev til det private var overhængende. Der blev længere mellem de elever der uden at blinke forfægtede fællesskabet, hvorimod argumenter som: "det er ens eget problem" var gangbare. Det var en total vending i forhold til årtiet inden, hvilket i sig selv er bemærkelsesværdigt. At unge vender sig mod forældres holdninger er velkendt; men det er sikkert nyt at man vender sig fuldstændigt i forhold til dem der kun er ti år ældre end en selv. At de også selv i vid udstrækning skiftede holdning, må give anledning til overvejelser om det tempo der er på trends og holdninger, og om den styring der ligger bag.

JEG OPLEVER IKKE at 90'ernes unge har foretaget endnu et skift; men de er på den anden side heller ikke unge, der blot har overtaget 80'er-ungdommens ensidige frihedsideal.

1996 unge er postmoderne. De gamle historier er døde for dem; men jeg tror måske nok at de unge kan finde på at genoplive dem. Højskoleunge er en broget flok. Moden er til hvad som helst, og de unge understreger næsten altid at netop det, at man var sammen med andre der markerede andre livsholdninger, var den store oplevelser på højskolen.

Måske ligger vore helt store pædagogiske udfordring her. Måske er det højskolens historiske opgave

at ramme en pæl igennem modsætningen mellem frihed og fællesskab, postulere deres indbyrdes afhængighed og først og fremmest at skabe en skole der i sit hele liv er en syntese af frihed og fællesskab.

DET BLIVER LET et temmelig konservativt synspunkt al den stund at jeg tidligere hævdede at man i 20'erne havde den selvforståelse og en dagligdag der var i overensstemmelse med det. Jeg vil imidlertid hævde at synspunktet først og fremmest er progressivt, og at den bygger på en vurdering af nogle vilkår som er de unges idag.

VILKÅRENE ER paradokser. Det er de paradokser de unge må opleve i de modsatrettede tendenser i tiden.

Et af de meget tydelige og lidt overraskende paradokser er det forhold at erhvervslivet efterspørger noget af det de unge har mindst mulighed for at honorere. Erhvervslivet efterspørger klister.

Det skal forstås sådan at det først og fremmest er kvaliteter som "sammenhæng" og "livsduelighed" der sammen med "evne til omstilling", "samarbejde" og "kreativitet" der i stigende grad er nøglebegreber i de medarbejderprofiler der søges. Efterhånden vil disse begreber sandsynligvis blive udvidet med andre begreber der vil være i højsædet i et samfund hvis største problem ikke er om der er varer nok; men snarere om der er kunder nok. Jeg gætter på at begreber som "bæredygtighed" og "etiske begrundelser" er på vej ind.

OLE ALBÆK FRA DAFOLO HOLDING sagde det til højskolefolk for et par år siden: "Lær de unge mennesker hvem de er, resten skal vi nok selv lære dem". Tankegangen er enkel og rigtig, ikke mindst set i lyset

Måske er det højskolens historiske opgave at ramme en pæl igennem modsætningen mellem frihed og fællesskab, postulere deres indbyrdes afhængighed og først og fremmest at skabe en skole der i sit hele liv er en syntese af frihed og fællesskab.

af den rivende udvikling der er indenfor de mere redskabsorienterede dele af arbejdslivet. Det er klisteret, det der binder delene sammen og det er det fundament der gør, at mennesker ikke løbes over ende af vanskelige situationer, men er det faste punkt hvorom en kompliceret sammensat tilværelse drejer.

OVERFOR DETTE STÅR de unge relativt dårligt rustede. Familien er ikke længere det faste holdepunkt for den store del af befolkningen som den tidligere har været. Hvadenten man taler om de delte familier eller kernefamilien, har den ændret sig radikalt. Børnene er blevet udprægede institutionsbørn, og det betyder at de fra ganske små oplever at de må sørge for at få opmærksomhed på den ene eller den anden måde. Den opmærksomhed og kærlighed der fundamentalt er til stede mellem selv ”møgunger” og ”dårlige forældre” er i nogen grad erstattet af et forhold mellem professionelle pædagoger og børn, der hele tiden må skabe deres tilværelse i forståelse med hinanden og en række andre børn. Børn må være påpasselige med det legetøj man nu har fået fat på, – allerede som små må de sætte grænser for andre ganske mange timer om dagen.

Set i sammenhæng med dette, er det nærmest katastrofalt at børnene i øvrigt bruger mere og mere tid foran skærme, hvis form og indhold understreger tidens bud til børn og unge: skab dit eget liv, skab din egen virkelighed. Se din egen TV-kanal og lav din egen civilisation på PC'eren.

TENDENSERNE ER DER; eksemplerne også; men det er ikke mit mål at dokumentere det. Kun vil jeg hævde at folkeskolen i sin ensidige fokusering på at skaffe EDB til skolerne, ikke alene ser bort fra den tidligere skolemand Ole Albæks førnævnte opfordring. Jeg er bange for at skolen instrumentaliseres og mister den sidste del af klister-undervisningen. ”Så står man der”, sagde Poul Henningsen, ”og tænker, Nå”, – og sådan går det de fleste unge.

Det er mit indtryk at de ofte står med en lidt flad fornemmelse når de har forladt skolen og skal videre. Usikre på om de har lært noget væsentligt, ofte sikre på at de ikke har lært ret meget der skal bringe dem videre som mennesker (hvilket ikke nødvendigvis betyder at de ikke har lært det).

SÅ MÅ MAN JO til at realisere sig selv. Tilbudene er mange, og flere og flere af dem handler om at afprøve sig selv. Trenden foreskriver bjergbestigning, huleforskning, alene ud i den store verden, helst Indien eller Tibet, triatlon. Hvad som helst der prøver grænser af. I Kieslowskys ”Blå”, er der en lille scene der præcist tænker det hele ud til grænsen, nemlig den hvor hovedpersonens mor i fjernsynet ser en olding springe elastikspring.

I VIRKELIGHEDEN ER DER ikke noget mærkeligt eller alternativt i disse aktiviteterets popularitet. De er en naturlig konsekvens af den enkeltes stadige søgen efter selv-scenesættelse, og det er kun naturligt at der tjenes store penge på at bilde folk ind at der er tale om at sprænge grænser, når der reelt bare er tale om at følge op på et behov der grundlægges i store dele af vores opdragelse.

Det var bemærkelsesværdigt at danske unge ifølge en europæisk undersøgelse havde meget stor grad af selvtillid; men at de nærmest havde europæisk bundrekord når det drejede sig om tillid til at samfundet/fællesskabet kunne bibringe dem noget. Elastikspringet understreger og understøtter denne udvikling.

HER ER MÅSKE HØJSKOLENS vigtigste opgave på vej ind i det nye årtusinde.

Der er himmelvid forskel på begreberne selvtillid og selvværd. Det første hænger sammen med noget man gør, det andet med noget man er. Højskolernes opgave kunne være at lægge vægt på at man er noget.

Der er himmelvid forskel på begreberne selvtillid og selvværd. Det første hænger sammen med noget man gør, det andet med noget man er.

Det er livsoplysning i gængs forstand; men i vore dage bør man måske se i øjnene at der er tale om en slags modkultur, eller en kultur der skal skabes fordi mange er næsten uden erfaring på området.

“Virkeligheden er det der virker”

PÅ EN MÅDE FØLER jeg mig beslægtet med de tanker der prægede skolens første årtier. Frihed og ansvar var komplimentære størrelser og ikke modsætninger. Skolesynet var præget af hjemlige adfærdsnormer samt et samfundssyn, der naturligvis er uigenkaldeligt.

Men det hjemlige er vigtigt.

Hans Ravn Iversen har i sin bog “Ånd og Livsform” beskæftiget sig med Grundtvigs syn på husliv, folkeliv og kirkeliv. Begreberne skal ses i sammenhæng; uden hinanden mister de hver især mening og bliver kraftløse. Det overraskende og lidt provokerende for mig var, at Grundtvig så sammenhængen mellem disse begreber i nævnte rækkefølge. Huslivet var så at sige det vigtigste. Det liv der leves i de tætte familiære sammenhænge tillagde han så stor værdi, at han mente at netop det kunne bruges i folkelivet. Folkelivet burde med andre ord indrettes på de erfaringer og tilbøjeligheder man bragte med fra familielivet. Sammenhængen gælder også kirkelivet, altså det åndelige aspekt i tilværelsen, og at det er det mest omskiftelige var Grundtvigs eget åndelige liv et godt eksempel på.

MÅSKE ER DET GRUNDTVIGS ubændige trang til at tænke i helheder der spiller mig et pus; men tanken om sammenhængen imellem de forskellige dele af livet giver anledning til såvel pessimisme som optimisme. Pessimismen grunder i at sækulariseringen er et faktum, tilliden til de folkelige fællesskaber er svundet

og nu er også familielivet stærkt på retur. Alle lag i Grundtvigs model er angrebet.

Optimismen er lidt på trods; men til gengæld skyldes den at min erfaring fra Egå med Hans Ravn Iversens bog pludselig faldt bedre på plads. Vores organisering af arbejdet starter i

reglen i det hjemlige, hvadenten det drejer sig om arbejdet med eleverne eller andre opgaver. Elevhuse- ne er tillagt stor værdi. I det midlertidige fællesskab er der store ambitioner om at få dagligdagen til at fungere så forskelligheden bliver en styrke. Alle elever indgår i udvalg, og formålet er, at få mest muligt til at blomstre fra nedem med god relation til husene. Det er en god og anderledes målsætning at elever skal være opmærksom på de rammer skolen fungerer i, og at de faktisk står til diskussion og mulig ændring.

DET ER MIN ERFARING at den relativt faste struktur på skolens “hjemmeliv” er befordrende for gode diskussioner både på et højt abstraktionsniveau, fordi dagligdagen ikke er overladt til tilfældige indskydelser, men også på et niveau der kan drage daglige aspekter ind i det mere teoretiske og kreative, fordi højskolens dagligliv er fælles.

“VIRKELIGHEDEN ER DET DER VIRKER”, siger et mundheld. På mange måder tror jeg det er rigtigt, og jeg tror at vi netop i ungdomshøjskolen har gode mulighed for at give eleverne væsentlige oplevelser der kan hjælpe dem til at orientere sig imellem de væsentlige begreber “frihed” og “fællesskab”.

Blot skal vi som skole besinde os på at satse på det vigtigste.

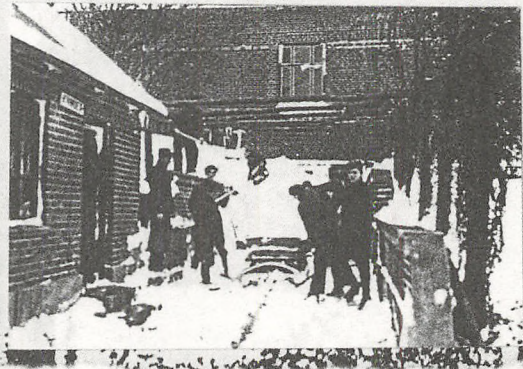
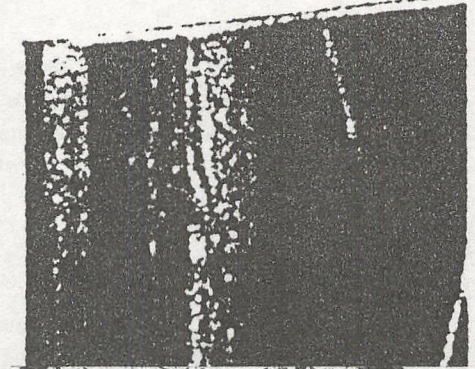
Det er klisteret. ■

REVISIONER

BEDT OM AT
KOMME MED
FREMTIDS-
VISIONER,
RYSTEDES
JEG OVER
OPDAGELSEN
AF AT HAVE
58 AF DE 75
ÅR FÆLLES
MED SKOLEN
I EGÅ -
DERFOR TA-
GER JEG UD-
GANGSPUNKT
I FORTIDEN -
OG LADER DEN
SPEJLE SIG
I HIMMELRUM
METS PERSPEK-
TIV I ORD OG
BILLEDER.

EN AF BE-
STYRELSENS
HOVEDOP-
GAVER ER
AT SIKRE
SIG, AT SKO-
LEN OGSÅ
PÅ LANGT
SIGT HAR
GODE OG
TIDSØVA-
RENDE
BYGNINGER.
SÅ LANGE
SOLDATEN
I SKYTTE-
GRAVEN
BARBERER
SIG, HAR
HAN LIVS-
VILJE! -

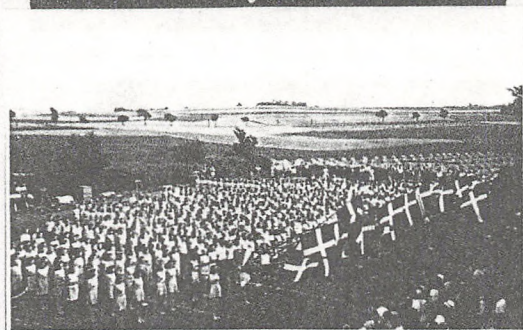
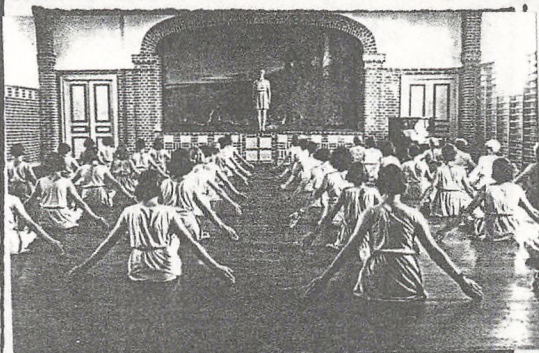
OPTIMAL UDNYTTELSE AF RESURSERNE ØNSKES
OGSÅ FREM OVER. - HER SLETES TRÆ TIL SØND
HJEM FRA OPMAGASINERING I HALMEN PÅ NABOGÅR-
DENS LOFT UNDER KRIGEN
- OG DER RYKDES FOR SNE MED HÅNDKRAFT AF E-
LEVER OG TO HESTEKRÆFTER FOR KAVEN.

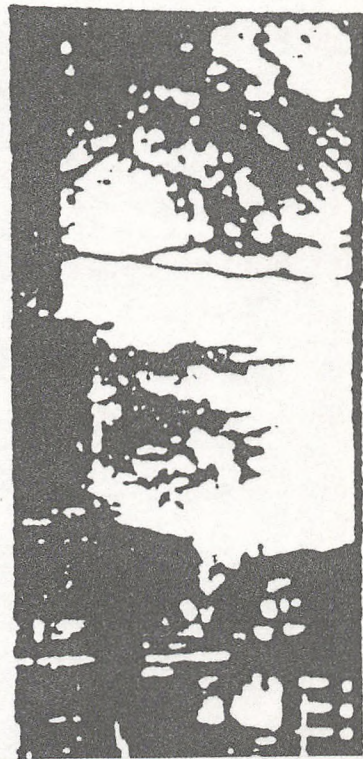
KOMMUNIKATION MÅ VÆRE
ÅBEN UDADTIL OG INDADTIL. —
EÅ-BOGEN UDSEENDES 1948
OG SOMMERPIGERNE SKRI-
VER I POESI BØGERNE.

NØK MEST ENVEJSKOMMUNI-
KATION. PÆDAGOGIKKEN
ER PLEJET MERE UD PÅ FÆL-
LES NIVEAU — VI MÅ SØRME
FORTSAT VÆRE PÅ FORKANT
AF UDVIKLINGEN.

UPSTAIRS OG DOWNSTAIRS
VAR DET, MEN MAN RESPEK-
TEREDE HJINANDEN — OG
SKABTE NOGET FÆLLES
I FÆLLESSKABET NU
— ER SKOLEN KENDT FOR
ÅBENT OG BREDT SAMARBEJDE
— GID DET MÅ FORTSETTE !!

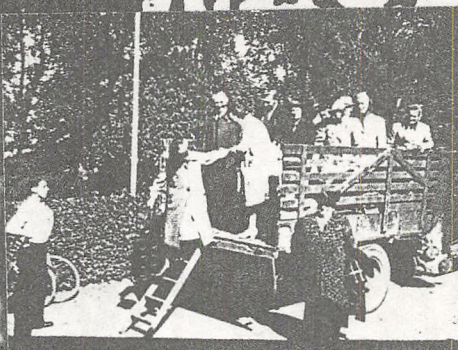
SKOLEN FØLGER
HISTORIENS GANG,
HER 5. MAJ 1945 —
DENGANG BLEV GANGENE
REVET EN GANG OM UGEN.
KREFTER BØR BRUGES
PÅ DET TIL ENHVER TID
VÆSENTLIGSTE!

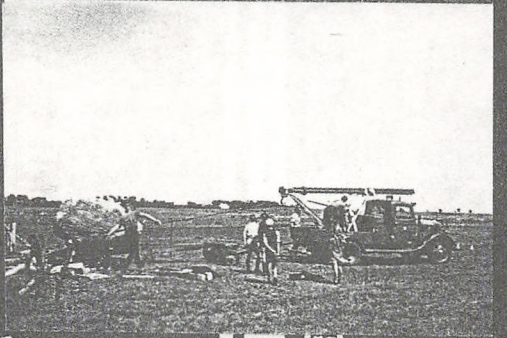
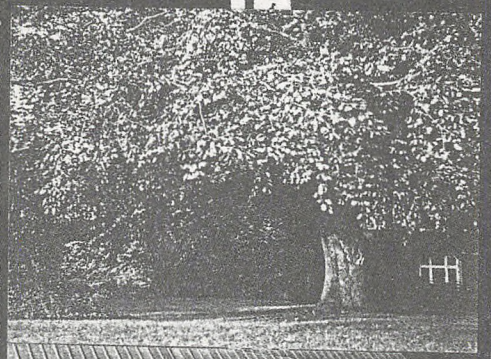
ENERGISE-
SPARENDE
FORANSTAL-
NINGER SKAL
ALTD STÅ I HØJ-
SÆDET. HER
TRÆKES TORV
TIL CENTRAL-
FYRET.
ØKONOMIEN
SKAL ALTD
VERE
I ORDEN!

MERE KOLLEK-
TIV TRAFIK FREM-
OVER! FORELDRE-
BESØG PR. LAST-
BIL "GODKENOT
TIL KREATUR-
TRANSPORT".
SKOLEKREDSSEN
UDBYGGES.....

1942-43

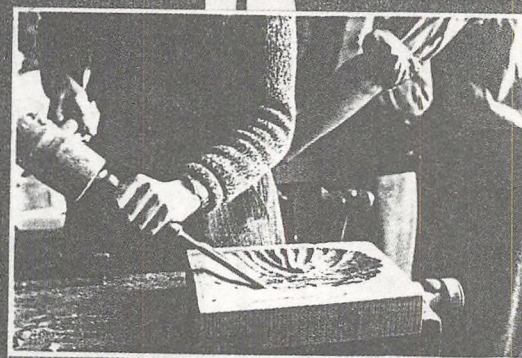

LYT
I FÆLLESTIME
OG SAMTALE.
DET ER DER MENING i !!

1942-43

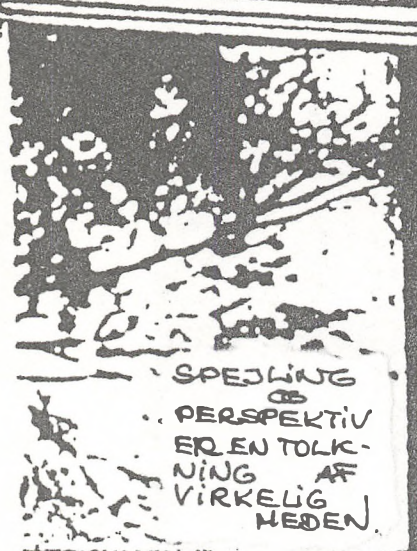
SKOLEN
VAR SELVFORSVENDE.
ET NATURLIGT KOLLEKTIV
FOR DE KUNSTIGE. ALT FRA
HJEMFØDSEL AF MINE 5 SØS-
KUNDE DAG VINDUET UNDER BLOD-
BØGEN TIL HJEMMESAGTUNING PÅ
GÅRDEN. SELV MINDESTENEN
ER AF EGEN JORD - UDE
I ENGEN.

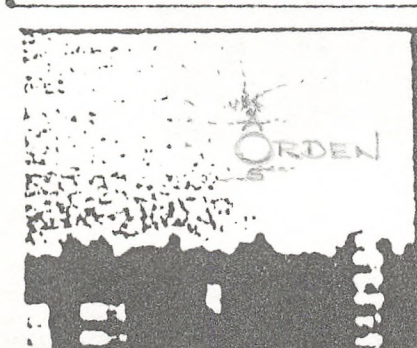
SELV OM HÅNDEN FORMER ÅNDENS SPØR
SKAL VI STADIG SØGE AT FINDE UDAF,
HVAD KREATIVITET OG ÆSTETIK ER
I HELHEDEN.

KVALITET GIR LEVER

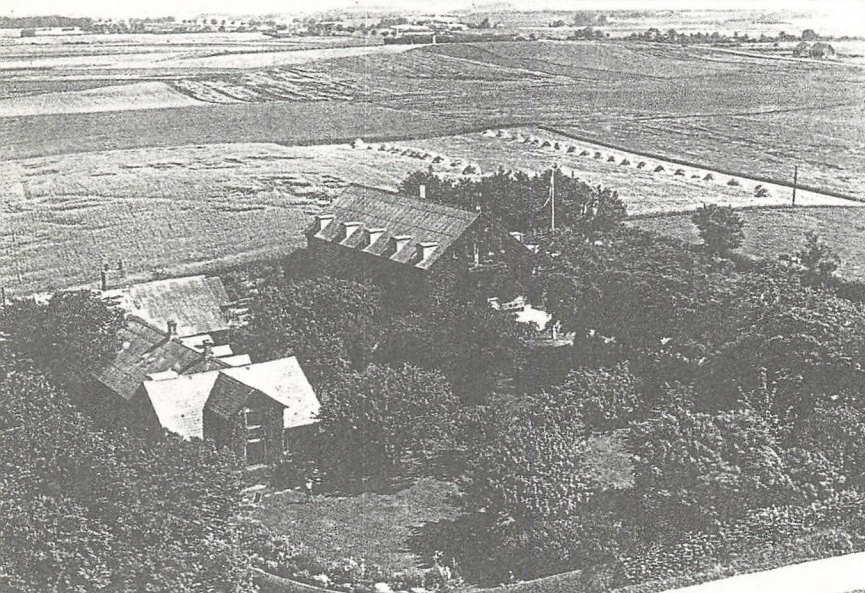
SPEJLING
PERSPEKTIV
ER EN TOLK-
NING AF
VIRKELIG
HEDEN.

ORDEN

DEN OVERORNEDE LEDELSE SØR ALTID
STRÆBE EFTER AT VARETAGE ANSVARET FOR,
AT ALLE ANSATTE PÅ SKOLEN UDVIKLER SÆVEL
EGET FORMÅL SOM DEN DANSKE FOLKEHØJ-
SKOLES PÅ RIMELIG VIIS !!!

1954

SIDET JEG VAR
I EGA HAVDE
UNGE FRA HIMA-
LAYA HÆNGT TOJ
TIL TORRE PÅ MIN
BARNDOMS
KLATRE TRÆ.
DEN INTER NAT-
IONALE FOR-
STÆLSE MA
VI FØLGE MED I

EFTERSROLENS
TO FORSTANDERPAR,
KARIN OG TAGE DYBKJØR
OG INGEBORG OG EINAR PEDERSEN
VED 25-ÅRS JUBILÆET.

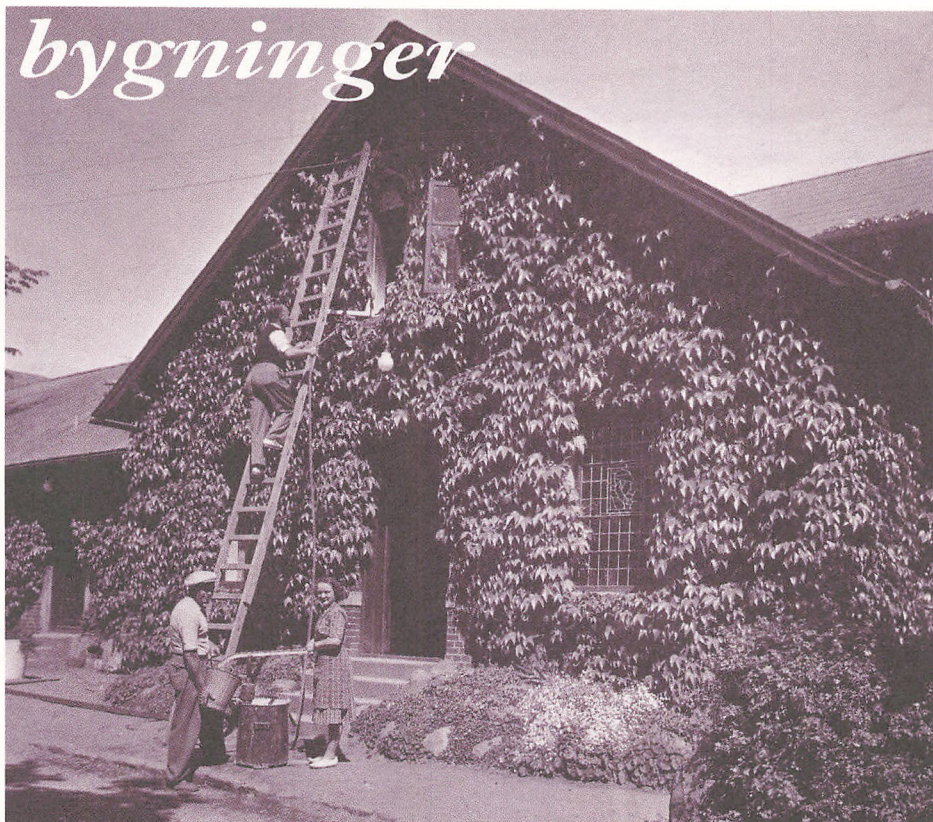
☺ GOD FORSTANDERE ØNSKES FORTSAT!

HVAD ER GOD FORSTANDER? JA!

SES VI TIL 100-ÅRS JUBILÆET!
Bjørn Dybkjær

bygninger

Skolens ældste bygning reddes fra brand på et elevværrelse

DETTE SKAL IKKE SES SOM EN KRONOLOGISK GENNEMGANG AF UDVIKLINGEN PÅ EGÅ EFTERSKOLE/UNGDOMS-HØJSKOLE, MEN SNARERE SOM EN SPORADISK ERINDRING FRA TO MEDARBEJDERE, DER HAR TILBRAGT MERE END EN TREDIEDEL AF SKOLENS LEVETID I DENS BYGNINGER.

Skolen startede i 1921 i en gård, som gennem indsamling blev købt til formålet.

Første hold startede 4. november 1921 med 30 elever blandet drenge og piger i de eksisterende rum i Sønderhøjgården. Men syv år senere gik man igang med en tilbygning af hovedfløjens nordlige del. Ved samme lejlighed blev der indlagt centralvarme i de

eksisterende bygninger. Den nye bygning blev indviet 25. aug. 1929. Lokaleudvidelsen var tiltrængt. Der var nu plads til 60 boende elever og 80 elever i skolestuerne. Man manglede stadig en gymnastiksal, men den stod klar allerede 24. juli 1932. Nu kunne man rigtig udfolde sig med ind imellem meget store elevhold på op til 96 elever.

Skolens forstander købte i 1945 gården med det hvide stuehus, hvor bestyreren og en gartner samt en lærer og fire elever boede, sidstnævnte indtil 1959.

Spisestuen var for trang, så i 1951 flyttedes sløjdsalen over i en lav nybygning, der om vinteren blev brugt af drengene til sløjd og om sommeren af pigerne til vævning. Nu blev spisestuen udvidet med den gamle sløjdsal, så der blev plads til alle.

I 1958 fik den siden april 1954 selvejende institution endnu en bygning (mellembygningen). Der blev nu forbindelse indendørs fra hovedbygning via glasgang og mellembygning til gymnastiksal.

Her var 3 etager og fuld kælder (sikringsrum), så der kom både nye undervisningslokaler og elevværelser.

I 1970 ændredes skolen til ungdomshøjskole. Piger og drenge blev nu mikset i en passende blanding på vore forskellige gange med en læreransvarlig for hver bogruppe. Her har vi prøvet lidt af hvert, alt fra at være ganglærer i de små rum over daværende spisesal til ganglærer på de store gange øverst i mellembygningen og over gymnastiksalen.

Allerede i slutningen af 60'erne arbejdedes der med planer om nye elevboliger men først i 1979 kunne der indvies to 12 personers elevhuse som i 1979 blev fulgt op af yderligere fire, således at der nu var plads til 72 elever i nye huse. Hele den gamle skole var disponibel til undervisningslokaler. Et af de nye huse blev forsynet med en stor solfanger på hele det sydvendte tag til at forvarme elevhusenes vand.

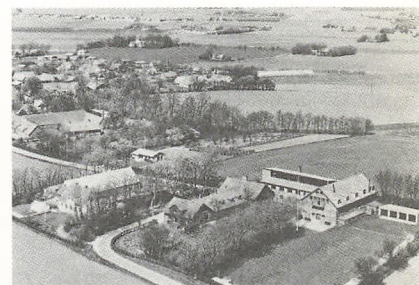
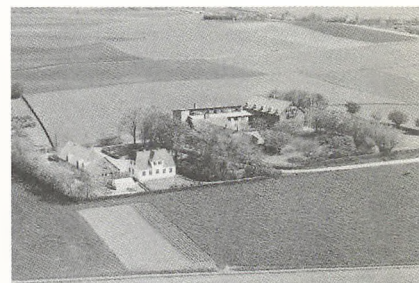
Køkkenet trængte til fornyelse. Kloakeringsforholdene i Egå var ikke gode, så når der kom en kraftig tordenbyge stod der op til en halv meter vand i køkkenregionerne. Spisestuen skulle også fornyes – den var efterhånden for lille. Tilsvarende var der brug for en hal til idrætsudfoldelse, idet gymnastiksalen mere og mere blev brugt til teater og festformål. Det blev til en flot ny spisesal med nyt køkken og en hal tæt på standardmål. Yderligere fik vi et smukt samlingsrum bygget på sydsiden af gymnastiksalen. Det nye køkken ligger godt placeret midt imellem spisesal, gymnastiksal og hal, således at der ved de forskellige arrangementer kan serveres mad alle stederne. I 1997 skal vi afholde højskolernes årsmøde her på Egå, det glæder vi os til.

Da vi kom hertil i 1969 havde skolen udover de nævnte bygninger tre medarbejderboliger i skolens køkkenhave nordvest for skolen. Det hvide stuehus lejede skolen til lærerbolig. Ud over forstanderen boede der fire lærere i skolens bygninger. Allerede i 1971 byggede vi to mere endnu tættere på skolen og i 1974 byggede vi et dobbelthus til medarbejdere. De er senere begge blevet udvidet. Her i 1996 ligger højskolen i forhandlinger om køb af endnu en medarbejderbolig nord for Sønderhøj, således at vi får 12 medarbejderboliger.

Det er også vigtigt at have friarealer om skolen. Med jorden der fulgte med gården med det hvide stuehus, som skolen købte i 1989 og med det planlagte huskøb nord for Sønderhøj, er friarealet sikret så meget, som det kan lade sig gøre.

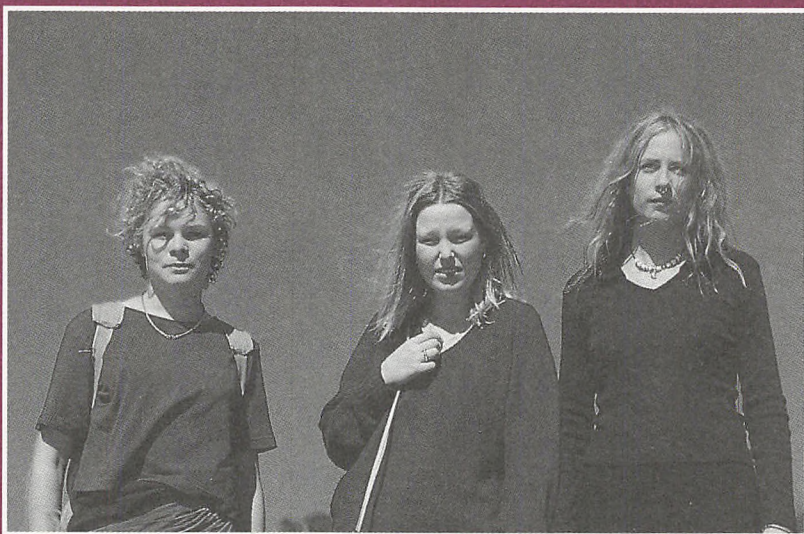
For at udnytte vore bygninger optimalt, har vi et byggeudvalg, der arbejder med en plan for bedre udnyttelse af vore bygninger. Vi har leget med tanker om at bygge et nyt musikhus – lydisoleret, men tøver.

Arealmæssigt kan vi ikke længere beklage os, men undervisningsområder som musik, tekstil og keramik kunne godt bruge bedre lokaliteter. Efterhånden som medarbejdernes familiestatus ændres, forsøger vi også ved naturlig fraflytning at ta' højde herfor ved tildeling af bolig. I hele skolens historie har der været arbejdet på at såvel undervisningslokaler som elevboliger, medarbejderboliger og øvrige faciliteter var så tidssvarende som muligt. Det arbejdes der stadig på. ■

25

1921 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 1996

om

UNGDOM MODERNITET

„Gid man dog var ung endnu“ siger vi, når vi er kommet lidt op i årene og mærker, at vi ikke kan det, som vi kunne som 25-årige. Når kroppen nægter at yde det, som man kunne ønske sig, når forstanden siger fra over for tilegnelse af nyt stof, der ikke kan placeres i de etablerede kategorier, og når det forekommer en, at verden blot gentager sig selv i en uendelighed, ja, så træder erindringen om ungdomstiden levende frem som drømmen om en lykkelig svunden tid. Men det er og bliver en drøm, hvor skyggesiderne fortaber sig i erindringens slørede lys.

Hvis det lykkes en at få klarret hjernen, vil man kunne huske andre detaljer fra ungdomstiden, detaljer der kan belyse andre sider af det at være ung. Små episoder dukker op: fortørnelse over at blive kaldt „den unge mand“ af en ellers velmenende ekspeditrice, skuffelse over at blive holdt uden for de voksnes samtaler om livets genvordigheder, som man endnu var „for ung“ til at forstå, og vrede over uforskyldt at blive sat i bås med den feterede og misundte gruppe, som alment og upersonligt bliver benævnt „de unge“.

Jeg er dog først og fremmest mig selv som den, jeg er, hvadenten jeg er ung eller gammel, stor eller lille, kvinde eller mand. Jeg gør ting, som jeg gør, fordi jeg er mig, ikke fordi jeg hører til en kategori af unge. Naturligvis betyder det at være ung noget for mig, ligesom det at være kvinde eller mand er dybt integreret i min person. Men at blive identificeret med den gruppe, jeg placeres i, er at udviske min individualitet, min personlighed. Det er at almen-gøre mit individuelle liv.

*Det ser ud som et stort paradoks,
at netop unge mennesker, der har
et stort behov for at finde ud af
hvem de er, bliver fastlåst i
stereotype idealbilleder.*

ret i min person. Men at blive identificeret med den gruppe, jeg placeres i, er at udviske min individualitet, min personlighed. Det er at almen-gøre mit individuelle liv.

Paradokset

Unge mennesker har det på samme måde som gamle og som børn: de lider under at

blive kategoriseret, at blive sat i bås. Men de lider på forskellig måde.

Børn og gamle oplever sig ofte til overs og marginaliseret i et samfund, hvor produktivitet og effektivitet er målestok for menneskeværd. Anderledes når det drejer sig om unge. I vores samfund er der stor prestige forbundet med at være ung, og det at tilhøre ungdommen betyder, at der stilles høje forventninger til en hvad angår udseende, påklædning og

*Den såkaldt frisatte ungdom er
altså kun „sat fri“ i forhold til
traditionelle værdier, men er til
gengæld bundet af at skulle
finde sit ståsted i modernitetens
udbud af livsholdninger.*

adfærd. Unge er i højere grad end andre aldersgrupper underlagt modebranchens luner og reklamens magt, og det kan være svært for den enkelte unge at leve op til disse forventninger – men endnu sværere at gå imod.

Det ser ud som et stort paradoks, at netop unge mennesker, der har et stort behov for at finde ud af, hvem de selv er og for at markere sig som individuelle personligheder, i deres søgen efter identitet bliver fastlåste i stereotype idealbilleder.

Moderniteten

Der er i de senere år skrevet meget om unges livsvilkår i det moderne samfund. Det, der kendetegner moderniteten, er en løsrivelse fra de traditionelle værdiforestillinger, først og fremmest de værdier, der er knyttet til den kristne kultur.

I dag er de unge stillet frit i forhold til valg af værdier, men samtidig er denne frihed illusorisk, når man tænker på, hvilken betydning de unge tillægger det at være „in“, at være som man bør være som ung.

Hvor det tidligere var kirken, der opstillede idealbilledet, er det i dag medierne, først og fremmest TV, der formidler budskabet om, hvordan unge bør være.

Og på samme måde er familiens indflydelse på unges holdninger aftagende, mens ungdomsgrupper og kammeraters påvirkninger får stigende betydning.

Den såkaldte frisatte ungdom er altså kun „sat fri“ i

forhold til traditionelle værdier, men er til gengæld bundet af at skulle finde sit ståsted i modernitetens udbud af livsholdninger.

I denne situation vil de svageste blandt de unge let kunne bukke under, hvor til gengæld de stærkere vil kunne profitere af de mange muligheder der tilbydes.

Refleksiviteten

Det er ofte påpeget, at unge i dag er anderledes, end unge var tidligere, fordi det moderne samfunds udbud af værdiorienteringer afspejles i den enkelte unges tilværelse. Dette fænomen har man kaldt refleksivitet. Når der ikke længere er værdier, som er givet på forhånd, må man selv skabe sig værdier, hvilket kræver bevidsthed og stillingtagen.

Dette forhold gør, at unge i dag faktisk kan tale med om meget, fordi den mangfoldige verden formidlet gennem medier er reflekteret i den unges bevidsthed, uden at der nødvendigvis er erfaringsmæssigt grundlag for det.

Hvor „gammelklogskab“ hos børn tidligere var en særhed, der var til at få øje på, er den tilsvarende refleksivitet hos unge i dag blevet et naturligt udtryk for tilværelsen i det moderne samfund. Den er samtidig et nødvendigt redskab for at kunne finde sig til

*Ungdommen har markeret sig
og skabt fornyelse i den
eksisterende kultur.*

rette i den komplicerede verden, der også er kendetegnende for moderniteten.

Med den øgede refleksivitet udvikles bevidsthed og hermed også større selvbevidsthed hos ungdommen. Unge vil ikke blot gøre, hvad de voksne siger. De vil selv og vil vise, at de også kan.

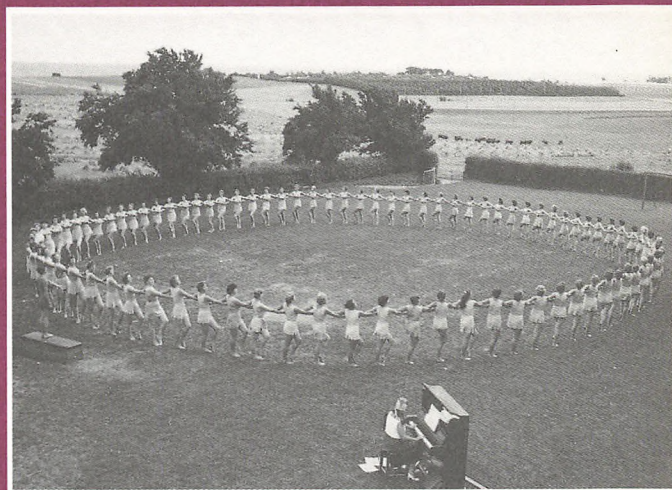
Æstetikken

Begrebet æstetik har oprindeligt været anvendt i forhold til kunsten i den borgerlige finkultur, hvor især romantikken i forrige århundrede tog det til sig. At et kunstværk er æstetisk betyder i denne forståelse, at det er smukt og harmonisk.

I forhold til ungdomskulturer i dag anvendes begrebet til at karakterisere den måde, unge udtrykker sig på i form af billeder, musik, adfærd, gestus o.a. Det afgørende er, at stilen er personlig, ikke at den lever op til en bestemt norm for, hvad der er smukt.

Det æstetiske udtryk er den unges valg af værdier præsenteret i en personlig stil, der præger store dele af ungdomskulturen. Man kan blot tænke på, hvilken enorm betydning musikudøvelse har for mange, og hvor meget det at lytte til og diskutere musik betyder.

Ungdommen har markeret sig og skabt fornyelse i den eksisterende kultur. Det kunne da være væsentligt at undersøge, om den æstetiske dimension i ungdomskulturen indeholder så megen livskraft, at den også kan række ud over denne kultur og ind i voksenverdenen. ■

af *Jacob Wested*
Elev på efterårsholdet 95

regnbuen ender

DET SKETE I HIN FORGANGNE TID, AT DER TO GANGE OM ÅRET BLEV INDKALDT TIL ET KURSUS FOR NYE FARVER. DE KOM FRA NÆR OG FJERN, OG DE GJORDE ALLE STORE ØJNE, DA DE SÅ ALLE DE MANGE FORSKELIGE OG FREMMEDE FARVER, DER VAR MØDT OP.

...livet begynder

starten var det et meget forvirrende syn, for det hele virkede mere som en stor, grå masse end som farver.

Nogle farver ville ikke bekende kulør, andre var for dominerende, og nogle var så nuancerede, at de ikke var til at blive kloge på. Nogle var ikke engang helt sikre på, hvilken farve de selv havde.

Der gik heldigvis ikke mange uger førend farverne begyndte at falde lidt til ro, og den grå masse begyndte at skifte udseende, form og farve. Det startede med små farvestænk hist og her, men snart var det et utal af farver, der vimsede rundt imellem hinanden med alskens forskellige gøremål for øje. Døgnet rundt var der farver i aktivitet, og der blev konsumeret rigelige mængder af kunstige farver, så det var ikke usædvanligt, at farverne var grumsede i kanten, når de skulle op om morgenen.

På trods af, at der blev brugt meget tid på sjov og ballade, så fik farverne dog også lært hvad de egentlig var kommet på kursus for at lære, nemlig at sætte kulør på en verden, der ellers hurtigt kunne virke grå og trist. Snart nøjedes farverne ikke blot med at vimsede rundt imellem hinanden. De søgte højere op, og massen af farver begyndte at ændre form. Den steg og steg, næsten helt op til skyerne, og snart var den grå masse ikke nogen grå masse, men en farvestrålende regnbue, der stod så klart og smukt på himmelen, som nogen anden regnbue.

Men som enhver anden regnbue, havde denne også en ende, men for enden af denne stod der ikke en

krukke guld. Der stod en spand maling og en pensel til hver af farverne, og de fik besked på at gå ud i verdenen, og hvert sted de kom til skulle de male lidt med deres farve, for så ville det måske ende med, at verdenen ikke altid ville være så trist og kedelig.

DET ER SVÆRT AT NEDSKRIVE og præcisere den gevinst, man opnår ved at tage på højskole. Jeg kunne ihvertfald ikke præcisere det overfor mig selv før efter at være vendt hjem til „det virkelige liv“, hvor jeg havde noget at sammenligne med.

Dem, jeg sammenlignede mig med, var naturligt nok de hjemlige kammerater, som jeg havde gået i folkeskolen med o.s.v.

Jeg fandt hurtigt ud af, at alle havde forandret sig, men ikke på samme måde som mig. Forventningerne til livet, ambitionerne og hvordan man vil opnå dem, ansvarsbevidstheden var af en helt anden karakter, den var der af tvang ikke af forståelse.

DA JEG BESLUTTEDE MIG for at tage på højskole efter 10. klasse, troede jeg, at det bare ville være en kort afstikker fra skolen og lektierne, men jeg indså nu, at det var en større søndags udflugt, jeg havde gang i, for jeg ville ikke ind i et konservativt, traditionelt og r..kedeligt skolesystem.

Nu er det heldigvis så enormt snedigt på sådan en højskole, at man ikke kun tænker i nuet, men også bliver tvunget til at tænke en lille bitte smule på det, der kommer efter. Under en af disse seancer var emnet Den Fri Ungdomsuddannelse (FUU). Allerede da jeg hørte ordet „fri“ blive nævnt blev lyttebøfferne lige fin-indstillet en ekstra gang, og det blev de ved

med at være lige indtil foredraget var slut, for det lød som et mere end udmærket alternativ til det ellers planlagte ophold på HF, der efter hånden var blevet mindre og mindre fristende at tænke på.

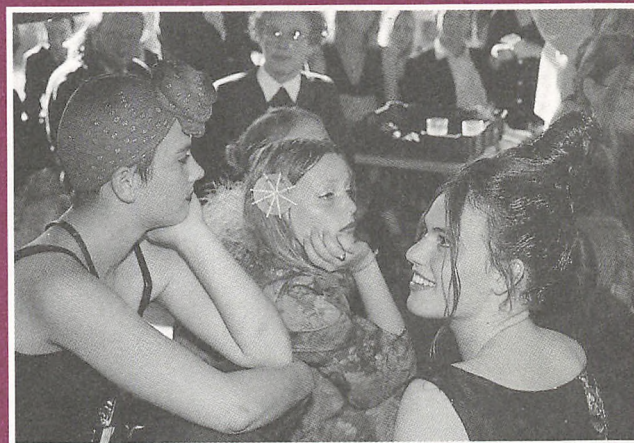
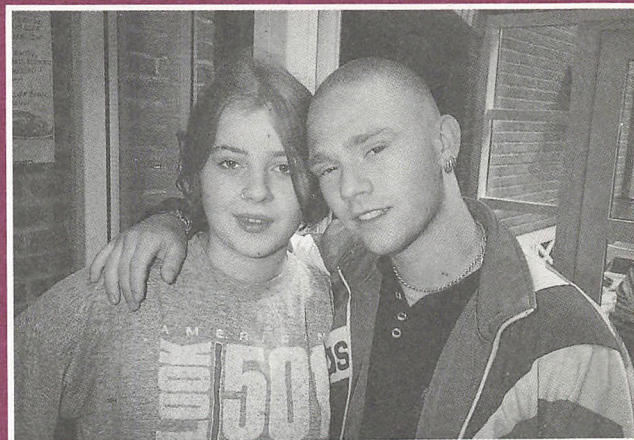
Da jeg nåede til enden af regnbuen, drog jeg ud i verden med det mål for øje at komme i gang med denne forjættede uddannelse.

Det lykkedes mig, efter relativt korte rundture i kommunens computere, at komme i kontakt med en studievejleder, der var „autoriseret“ i det der med uddannelsesplaner til en FUU.

Efter tre-fire måneders udformning, planlægning, telefonopringninger o. lign., stod jeg frisk og frejdig med en uddannelsesplan i hånden, og den har jeg nu kastet mig ud i.

I de næste to år tosser jeg rundt i Danmark og England og laver det, jeg aller helst vil lave, nemlig at spille musik, og det gør jeg med diverse sociale myndigheders velsignelse. Er det rart for en lille farve som mig eller hvad?!

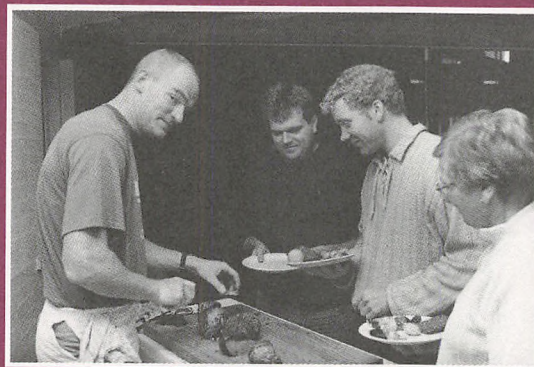
JEG TROR, AT MIT OPHOLD på højskolen har gjort, at jeg er stoppet op i mit ellers tempofyldte teenageliv og har sat spørgsmålstejn ved nogle ting, andre har taget for givet. Jeg har lært, at det er i orden at prøve de ting, jeg godt vil prøve, for det gælder bare om at kæmpe imod, hvis der kommer en af de der store, lede sataner, der vil have presset mig tilbage i den store kageform de kalder livet, det liv, som jeg ser som en stor, grå masse. Den store, grå masse, der består af kedsomhed, trivialitet, traditionsbetingede pligter, påduttet ansvarsfølelse og sikkert et par hundrede andre ting, som jeg ikke kan sætte ord på. Mit højskoleophold slog hul på denne cirkel, og jeg render nu rundt med min egen lille bøtte maling og prøver på at sætte mine spor her i tilværelsen. ■

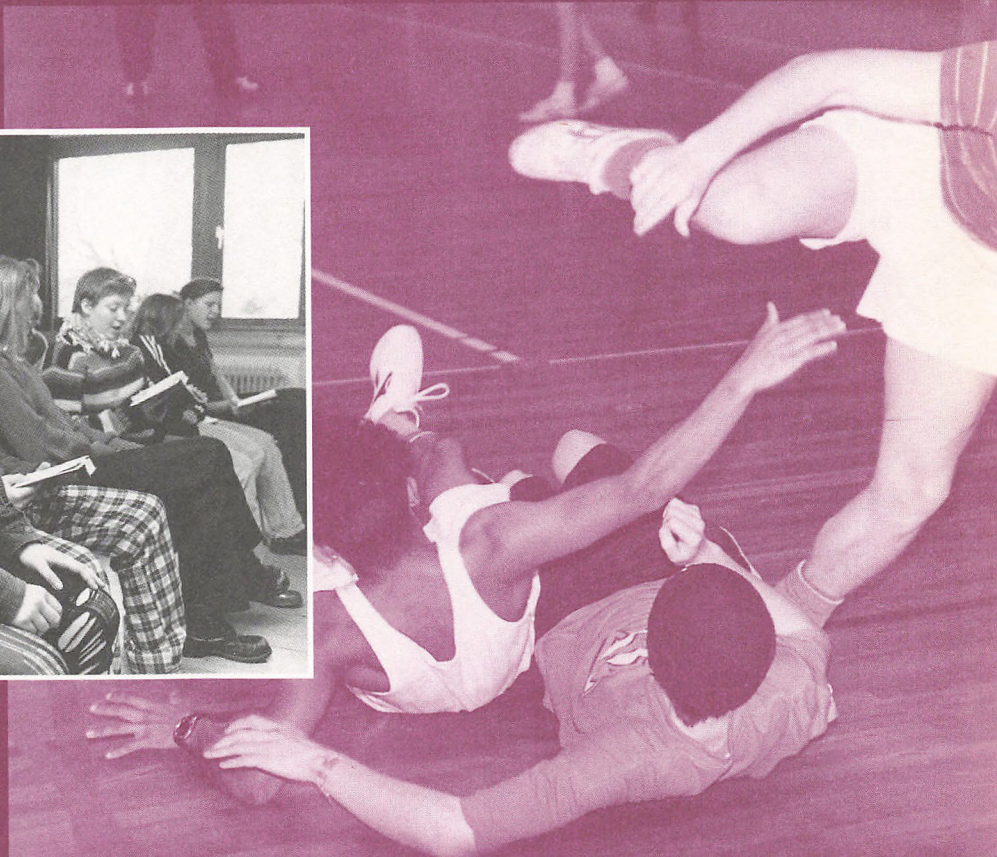
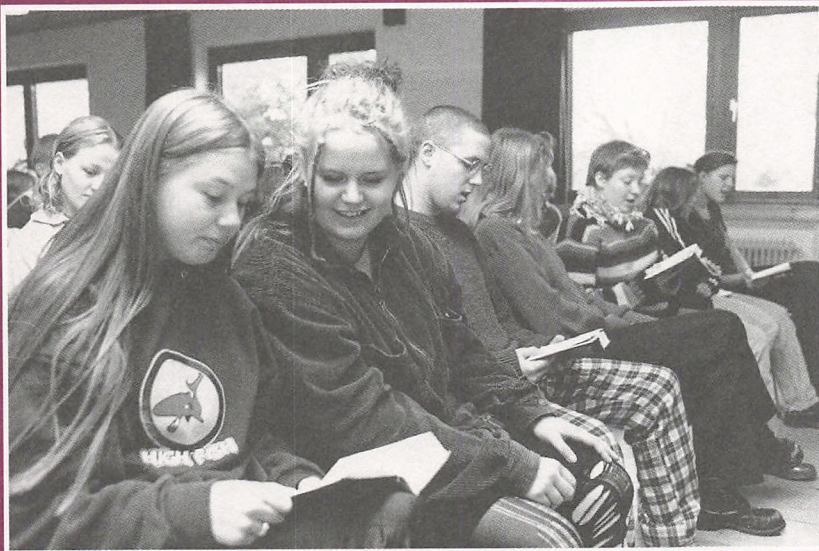

75

års jubilæum

1921 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 1996

LØRDAG DEN 2. NOVEMBER fejrede vi skolens 75 års jubilæum ved at invitere til åbent husarrangement om eftermiddagen. Det var dejligt at se så mange der havde valgt at slå vejen forbi højskolen. Vi bød gæsterne på kaffe og kage, sang fra højskolesangbogen, hvorefter Sigurd Barret stod for underholdningen som afsluttede eftermiddagen.

Til aftenens festmiddag var højskolens nærmeste inviteret, det blev en flot og historisk aften hvor fire af skolens forstandere holdt taler. Tage Dybkjær den ældste af de fire talte bl.a. om skolens rolle under krigen, jeg tror det var et af de øjeblikke vi vil komme til at huske længe. Senere under festmiddagen dukkede "The Schnabels" op, disse fire korsangeres optræden vakte stor begejstring. Og inden vi trådte dansen, blev himlen oplyst af fyrværkeri, en tradition vi efterhånden er blevet gode til.

Selve dagen den 4. november fejrede vi selv – elever, medarbejdere og familie – med foredrag om formiddagen og debat om højskolens fremtid om eftermiddagen. Til den sidste del hørte bl.a. en opgave, hvor hvert hus skulle fremstille en fremtidslagkage. Disse skønne kager blev samlet til en stor og spist mens Bjørn Dybkjær viste dias og fortalte om gamle dage på skolen. Et spændende møde med fortiden. Efter festmiddagen sluttede dagen med indendørsfodbold turnering og en godnatøl.

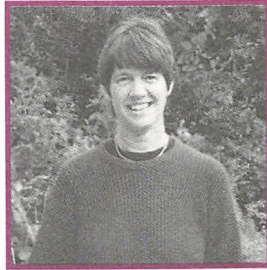
Vi kan nu se tilbage på et flot fejret jubilæum som det har været dejligt at deltage i.

Anne Mikkelsen
Erik Pill

af *Louis Mogensen*
Forstander ved Egå Ungdoms-Højskole

Gunhild

Overskriften antyder med sin enkelthed at det er et navn der kan stå alene. Det kan kun navne som på en eller anden måde har næsten begrebsagtig karakter. Sådan er det med Gunhild i Egå. Hun har været formand for skolens bestyrelse siden de nuværende elever lå i vuggen; men har nu valgt at stoppe. Andre opgaver ligger foran.

Det kunne måske misforstås når man kæder Gunhild sammen med begreber; men da begreberne er nogle af de mest centrale i højskoletraditionen, – bør det ikke kunne misforstås.

Begreberne er **ÅBENHED**, **TILLID** og **PERSONLIGHED**.

Netop disse ord kendetegner den måde Gunhild har været formand på.

ÅBENHEDEN som samarbejdsprincip mellem bestyrelse og ansatte er i løbet af Gunhilds formandsperiode blevet en så fasttømret tradition at nye undres og glædes over den utrolige indflydelse man får på sit virke.

TILLIDEN er måske en side af den samme sag; men den næres kun når den har daglig karakter og når man uden tøven overlader til andre for senere at evaluere konstruktivt og positivt.

PERSONLIGHED handler måske først og fremmest om at gøre tingene personlige. Mange tendenser peger i retning af automatisering og forenkling, – også i skoleverdenen. Derfor er det utroligt befriende at diskussionerne også i bestyrelsessammenhænge gøres til personlige samtaler. Det smitter af på hele skolen.

Det er en ualmindelig stor og væsentlig indsats Gunhild har leveret i Egå, og det er godt at fortsætte på den jord der er gødet så godt. Det er også godt og stolt at tænke på, at der nu bliver mere tid til Gunhilds andet hjerte barn: Det internationale udvalg i FFD og oprettelse af højskoler i den tredje verden. Held og lykke med det og tak. ■

**Det er godt at fortsætte på den jord
der er gødet så godt.**

Uddrag fra egå-bøgerne 1921 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 1996

1924

Senere paa Aftenen samledes man paa Sønderbøj, hvor der var mødt mange Mennesker fra Egnen. Ungdommen legede, og et Orkester paa 7 Mand spillede nationale Melodier. Desværre var Vejret ikke helt fint, det var lovligt koldt.

Ved 10-Tiden drog hele Forsamlingen ned til Egaa Strand. Her i Læ af de høje Skrænter og lige op til det friske Hav spillede Orkestret atter, mens de unge Piger fra Sommerskolen opførte en lille morsom og vellykket Eventyr-Komedie og sang nogle kønne Sange. Til Slut gik Sanglegen let over Grønningen ud mod den åbne Strand. Hele Pladsen var oplyst ved kulørte Lamper og paa en lille Sandbanke nogle faa Meter ude i Vandet brændte et stort Sct. Hans Blus.

[En Deltager]

1933

Vi er saa travlt beskæftiget med at stille Krav til Ungdommen, folkelige og nationale Krav; baade i Tide og Utide formaner vi den til Dankhed og Kristendom uden at forstaa, at det mest elementære – Mulighed for en sund menneskelig Udvikling –, maa vi først sikre den; da først faar vore Krav Vægt.

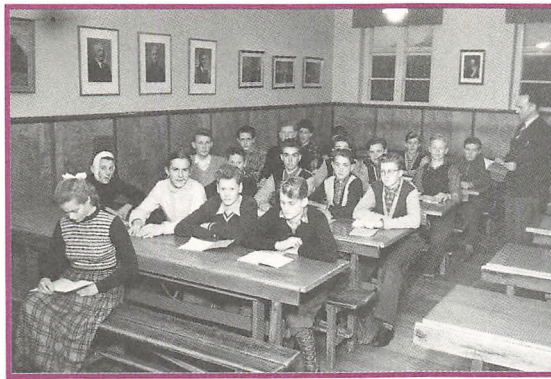
Det er desværre vel nok sandsynligt, at vi ældre er bleven for „sikre i vor Sag“ til, at vi kommer i Lag med en Undersøgelse af de forrykte Tilstande, der nu raader paa vor Jord; men saa staar det til Jer, I unge. Vinteren er lang, tag fat i større eller mindre Kredse; vær med til at sprede Lys i Mørket, intet er herligere. Nutiden kan I ikke ændre, men Fremtiden er Jeres, om I ellers selv vil ...

[Ingeborg og Bernhardt Jensen]

1941

Vi, der har faaet vor Gerning i et Skolearbejde med Ungdommen, kan derfor nok med nogen Ængstelse spørge, om det nu ogsaa er muligt i disse Alvorstider at give de unge de lyse Minder; som vi synes, de har Krav paa, For vi mærker jo kum alt for tydeligt, at det er en dybt ulykkelig Verden, vi lever i, – det er ganske ufatteligt, ved vi, hvad der bringes over Mennesker af Sorg og Savn og Lidelser og Død. Og det kan vel ikke undgaas, at alt dette ogsaa sætter sit Præg paa dem, hvis lyse Ungdomstid falder sammen med disse Ulykkesaar. Nej, det vilde være unaturligt andet

[Tage Dybkjær]

1945

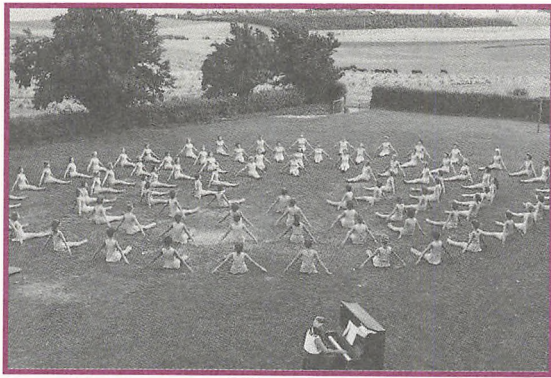
Det er muligt, at der ogsaa kan findes et Forsvarsvaaben, der fjerner eller i alt Fald svækker Faren ved Atombomben. Men det mest virkningsfulde Middel til at undgaa de nye Vaabens Ødelæggelse af Verden ville trods alt være, om Menneskene efterhaanden blev saadan, at de ikke følte det nødvendigt at konkurrere med hinanden om at slippe stadig større Ødelæggende Kræfter løs paa hinanden ... Men nu vender vi os til sidst fra Tankerne om den store Verden til vor egen lille Kreds. I, der har været Elever paa Egaa Efterskole, ved, at vi paa vore Ungdomsskoler bestræber os for paa bedste Maade at gaa i den opdragelsens Tjeneste, der vil støtte det gode i Mennesket – i det i Guds Billed skabte Menneske. Skal Verden blive bedre, bliver den det kun ved, at de enkelte Mennesker bliver bedre. Derfor er Opdragelsen, naar den formes paa rette Maade, det allerbedst Middel til at skabe en ny Verden. Derfor tror vi, at Arbejdet paa vor Højskoler, Efterskoler og andre Ungdomsskoler af lignende Art vil være af stor Betydning ogsaa i den Efter krigstid, som vi nu er gaaet ind i ...
 [Tage Dybkjær]

1957

„Vi kan ikke bevise, at Gud er til, men vi kan henvise til, at han for os mennesker kan være en virkelighed, som vi lever vort liv på. Og så må vi håbe, at vi gennem vort liv og vort arbejde kan give de unge, hos hvem spørgsmålet om Guds eksistens trænger sig på til en løsning, en lille hjælp i den personlige afgørelse, som de til syvende og sidst kun selv kan tage.“
 [Tage Dybkjær]

1966

Er de unge så materialistisk indstillede, at de ikke har brug for ånden: åndelig føde end idoldyrkelsen og pigtråden? Eller står de søgende og famlende efter noget højere, noget guddommeligt, men uden mulighed for at finde det, fordi vi har forsømt at vise dem vejen?
 Er det første tilfældet, er der fare på færde, for så har de unge mistet deres sjæle, og så ligger der et knusende ansvar på den generation, der har vildledt, hvor den skulle have vejledt. Der ligger i alle tilfælde en stor opgave og venter på os, for vi har ansvaret for, at de får lært, at der findes åndelige værdier, som er meget større end popgøglet.
 [Sv. Jensen]

1974

5. maj 74

Så fik vi i går elevmødet overstået. Ind imellem var det noget af et mareridt at komme igennem. I rækken af elevmøder vil jeg huske det længe af bl.a. to grunde. Overraskelsen over at en mindre gruppe tidligere elever havde behov for at drikke dagen igennem, og udmarchen under eftermiddagens litterære møde.

Man kan bruge megen tid på at beskrive, hvad der skete, men mere vigtigt er det at finde ud af, hvorfor disse ting skete.

Jeg tror, at mange unge har det svært med usikkerheden. Når man skal til elevmøde som gammel elev, kan det være svært at vende tilbage til sin gamle skole, fordi alt ikke er, hvad det har været. Det giver usikkerheden overfor det nye, og det må skjules. Vi må lære vore kursister – og os selv – at usikkerhed behøver man ikke at skjule, for hvis man gør det, ender det i tillukketbed i stedet for åbenhed.

Under Per Højholts show blev generationsforskellene tydelige. Aldrig har ved et af højskolens elevstævner så mange unge været optaget af et møde, og aldrig har så mange fra den ældre generation reageret så voldsomt mod det samme. De yngre blev tiden ud og de fleste af de ældre gik efter et stykke tid. Det var tydeligt, at de unge og de ældre ikke havde samme forhold til forfatterens form og ordvalg, som bestod i provokationer ved hjælp af lyd/larm, gags/pjat, sexord/sjofelheder mv. Afstanden mellem generationerne var så stor, at jeg har svært ved at se, hvordan der kan finde en forståelse sted. Det var et generationsammenstød, som nogle ikke kommer over. Bortset fra denne uløste konflikt, syntes jeg – her dagen – at vi havde et godt elevmøde på grund af dets alsidighed og dets evne til at sætte tanker i gang hos ældre og unge.

[Kjeld Krarup]

Uddrag fra egå-bøgerne

1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 1996

1972

Vi havde også fællesmøder, eller „kluk“ som vi kaldte dem, og de står for mig som det mest spændende. Her bearbejdede vi verbalt de problemer, der opstod undervejs. I begyndelsen tog vi kluk, så snart en ønskede det, men efterhånden lå de fast efter aftensmaden, fordi det var det eneste tidspunkt, hvor alle var forsamlede. Her var vi ofte hårde ved hinanden, her skete en verbal holdningsbearbejdelse, der ofte gik helt ind i det inderste af en: „Hvorfor er det altid mig, der skal gøre rent?“ – „Hvorfor er du altid så hurtig til at gå i gang med at gøre rent?“ – „Hvorfor sover de to det bedste sted, er det fordi de kom først?“ – „Vi kommer jo i grunden ikke hinanden en skid ved!“ – „Jeg synes I ryger for mange cigaretter.“ – „I går kunne jeg ikke komme ud, fordi der intet tørt tøj var.“ Og sådan kunne jeg blive ved med at komme med sætninger. „Hvorfor holder du dig så meget for dig selv?“ „Hvorfor skal alle ikke fælde træer“ (det var snestorm). Emner der ofte kostede snak hele natten igennem, men der blev ikke krøbet udenom, så jeg synes at problemerne fik en behandling og en løsning, selvom det ofte kunne opleves meget hårdt af den, der var i centrum for en sådan holdningsbearbejdelse.

[Mogens]

1969

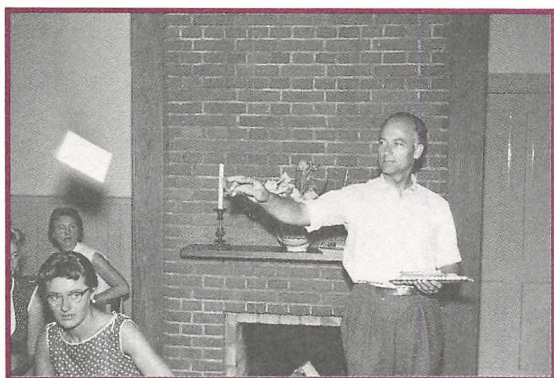

Før kunne man bygge på traditioner, nu siger man:

Traditioner er ikke længere nogen rettesnor, men noget gammeldags bras. Det samme gælder moralbegreberne. Moral skaber man selv. Du skal ikke komme med formaninger, vi skal nok formane os selv. Vi har ret til at gøre, som vi har lyst til, vi har vel lov til at udfolde os ...

Kære ven, du er vel klar over, at efterskolens opgave er større idag end nogensinde før. Eleverne er anderledes, end da vi begyndte for tyve år siden. Men den hjælp, de har behov, er den samme: at finde sig selv, men hvor er det svært i al den larm, og alt det, der trækker udad. Bare der var noget mere, der skubbede indad mod det centrale – mennesket....

[Arne Vestergård]

Eleverne rykker på høloft på nabogård på gammel elevweekend.

1988

Jeg synes at det allervigtigste når man er i jeres alder overhovedet, er at man får lov til at føle sig fri. At få lov til at drømme. Det at kunne sige: Jeg ved ikke hvad jeg vil være, men jeg vil gerne en hel masse med denne her verden og med mig selv. Og ha' nogle hemmelige eller helt åbentbare drømme som man kan fortælle de andre om. Som ikke griner af en fordi det bare er en drøm og man er naiv. Jeg tror det er Grundtvig der har sagt, at ingen mennesker når længere i deres liv overhovedet end de drømte om at nå, da de var unge. Og det vil sige, at hvis man ikke når at drømme ret højt eller ret langt i jeres alder, så når man altså heller ikke ret højt eller ret langt. Med højt og langt mener jeg ikke lige generalsekretær, men at man bliver glad og munter og tilfreds i det man laver. Og det mener jeg man får stimuleret bedst, hvis man kommer på en højskole for unge. Højskolen er for de unge.

[Elo Madsen]

1991

Som huslærer er jeg den voksne, der skal formidle skolens regler og normer fra rengøring til misbrug af alkohol. Jeg er også den nærmeste til at hjælpe med praktiske og personlige problemer: Jeg oplever, at eleverne har brug for mig mere som deres bagland end som frontfigur, mere som en voksen de kan diskutere holdninger med end en opdrager, mere som én der giver tilbagemeldinger og reagerer, end en skråsikker og kontrollerende voksen.

[Sus Lindeløv]

1993/94

Pigerne lærer at udtale sig om følelsesmæssige aspekter.

De dygtiggør sig i den private og intime samtale.

[Lone Abildgård]

Drengenes samtaler handler i højere grad om at råbe højt og indgå i diskussioner om, hvorvidt der skal være straffe eller frispark.

[Niels Reinholdt]

Kærlig hilsen
medarbejderne

1921 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 1996

ved Århus
EGÅ
UNGDOMS
HØJSKOLE

Danmarks Pædagogiske Bibliotek

450005204653